

Naciji vrgli na tla francosko poslaniško letalo na Španskem

Novo mednarodno komplikacije na vidiku. Francosko poslaniško letalo je prevažalo Francoze iz Madrida domov. V letalu je bilo sedem oseb in štiri so težko ranjene. Nova fašistična ofenziva za Madrid se še ni pojavila in z bojšč ni nič posebnega.

Pariz, 9. dec. — Nove komplikacije med Francijo in Nemčijo so na vidiku, ko je špansko poslaništvo v Parizu sinoči objavilo vest, da so Hitlerjevi letalci v Španiji včeraj streljali na francosko poslaniško letalo in ga zbili na tla. Vest je povzročila veliko senzacijo v Parizu in časopisi so jo razširili z debelimi naslovi v posebnih izdajah.

Madrid, 9. dec. — Mednarodni incident se je pripetil včeraj v Pastrani, v onem delu španske province Guadalajare, ki je pod kontrolo fašistov. Letalo francoskega poslaništva v Španiji, ki je zadnje čase prevažalo francoske državljane iz Madrida domov, je bilo napadeno tamkaj po velikem nemškem bombnem letalu in sestreljeno na tla. V francoskem letalu je bilo sedem oseb — dva žurnalista, zdravnik, dvoje deklet, pilot in operator brezvičnega brzjojava — in tri so bile lahko, štiri pa težko pobite.

Francosko letalo je zapustilo Madrid ob eni uri popoldne in ko se je bližalo Pastrani, se je v zraku pojavilo fašistično letalo in začelo streljati na Francoze iz strojnice. S prestreljenimi križi se je francosko letalo spustilo na tla.

Včeraj je bila pavza v bojevanju pred Madridom menda zaradi oblačnega in mrlzega vremena. Fašistični letalci so metali bombe na Alcalá de Henares in ubili sedem oseb, ranili pa 50, narkar so vladni letalci sestrelili enega fašista na tla.

Sinoči so madridski listi poročali, da je veliko število Nemcev v fašističnih linijah pred Madridom. Španski miličniki v mestu jim pravijo "arijski Marokanci". Na nasprotni strani, v mednarodni protifašistični brigadi je tudi mnogo Nemcev, ki pravijo, da komaj čakajo, da se spopadejo s svojimi nacijskimi rojaki.

Vdova Eugena V. Debsa umrla v Indiani

Terre Haute, Ind., 9. dec. — Katherine Debs, vdova znanega socialističnega voditelja Debsa, ki je že čez 10 let mrtev, je včeraj umrla v starosti 70 let. Ves čas po smrti Debsa je vdova živel v osamelosti in se ni brigala za nikogar. Dokler je Debs živel, mu je bila dobra družica, vendar ni delila z njim njegovih aktivnosti.

Družina zgorela vled eksplozivne peči

McGregor, Iowa, 9. dec. — Družina Jay Anderson je bila včeraj uničena, ko je petrolejska peč eksplodirala in užgala hišo. Mrtva sta oče in mati in pet otrok, le ena deklica se je rešila.

Kupčijski davek podaljšan v Illinoisu

Springfield, Ill., 9. dec. — Državna zbornica je včeraj podaljšala zakon tridestotnega kupčijskega davka do 1. maja 1937. Z dobroti tega davka financirajo državni relief za brezposelne.

Katoliška šola se podrla; 40 mrtvih

Lisbona, Portugalska, 9. dec. — Stridetoseb je bilo včeraj ubitih in čez sto ranjenih, večina žensk in otrok, ko se je školsko poslopje podrla pri neki katoliški šoli v Leriji.

Združitev dveh delavskih unij

Steklarji in avtni delavci v enotni fronti

Toledo, O., 9. dec. — Formiranje skupnega sveta delavcev v avtni industriji je bilo včeraj naznanjeno po konferenci med predsednikoma avtne unije in Zveze steklarskih delavcev. Predsednik prve je Homer Martin, druge pa Glen W. McCabe.

Ti dve uniji, ki predstavljata skoro vse organizirane delavce v avtni industriji, sta sklenili dogovor, da bosta skupno nastopali in reševali vse kontroverze, ki se pojavijo v avtni industriji. "Zelimo naznaniti, da je bil ustanovljen skupni svet, v katerem bosta imeli uniji steklarskih in avtnih delavcev enako reprezentacijo," se glasi formalna izjava. "Ta bo reševal vse sporne zadeve obeh organizacij."

Gotovo je, da bo imel ta dogovor dalekosežne posledice. Martin in McCabe bosta dominirala vse unijske aktivnosti v avtni industriji. Obe uniji sta včlanjeni v Odbor za industrijsko organizacijo, kateremu načeluje John L. Lewis, predsednik rudarske unije. Vse unije, včlanjene v Lewisovem odboru, so bile suspendirane iz Ameriške delavske federacije na obtožbo netenja revolte v vrstah organiziranega delavstva.

Kralj Edvard je zagnal krono proč!

Abdikacija bo danes oficijelno naznanjena

London, 9. dec. — Nocoj se govori po vsem Londonu, da je kralj Edvard VIII. sklenil odpovedati se prestolu. Rajši zažene kraljevsko krono proč, kakor da bi pustil svojo ameriško izvoljenko Wally Simpson. Odpoved bo jutri oficijelno naznanjena v parlamentu.

London, 9. dec. — Poslanci delavske stranke so na svoji včerajšnji konferenci sklenili, da bodo držali roke proč od spora med vlado in kraljem in ne bodo ovirali nobene akcije, ki jo vlada morda začne napram kralju. Nekateri delavski voditelji so mnenja, da načelo demokracije, po katerem je ljudstvo po svojih zastopnikih v parlamentu najvišja oblast, se mora očuvati za vsako ceno, čeprav v tem slučaju kralj zasluži simpatije. Ako se to načelo prekrši a tem, da dobi monarh proste roke in dela kar hoče, lahko ta korak vodi v nevarnost diktature.

Francoski komunisti podprli Blumovo vlado

Pariz, 9. dec. — Francoski komunisti, ki so zadnje tedne neprestano napadali Blumovo socialistično vlado zaradi njenega včeraj podali. Njih vodja Marcel Cachin je izjavil, da komunisti bodo podpirali vlado glede prepovedi transportiranja prostovoljcev v Španijo.

Domače vesti

Nov grob v Penni
Coverdale, Pa. — Dne 5. t. m. je po kratki bolezni, pljučnici, umrl Marko Rupnik, star 49 let in rojen v Novem svetu pri Hodoščici na Notranjskem. V Ameriki je živel 24 let in tu zapuščal ženo, dva otroka in tri brate. Bil je član društva 427 SNPJ. Pokojnik je veliko čital in študiral in pisal je dopise v dobri slovensčini.

Se en grob v Penni
Broughton, Pa. — V bolnišnici v Pittsburghu je umrla Frances Abram, stara 46 let in rojena v Lučini nad Škofjo Loko. Tu zapuščala moža, dva sinova, hčer in tri brate. Svoječasno je bila članica SNPJ.

Srečni level
McKeesport, Pa. — John Benven ml., član društva 347 SNPJ, je zadnje dni po pol uri lova podrl lepega srnjaka.

Novice iz Puebla
Pueblo, Colo. — Martin Kočvar, ki je bil več tednov v bolniški postelji, je spet okrevale. — Sestra Lucija Vadnal od štev. 21 je porodila hčerko, kar pomeni novo članico SNPJ. — Sestra Evelyn Hočvar, članica društva 577 SNPJ, se je civilno poročila z Rolfom McCormickom iz Canon Cityja. Obilo sreče!

Nov grob v Wisconsinu
Kenosha, Wis. — Tu je umrl bivši član SNPJ Josip Divjak, star 61 let in doma iz Velike Pisanice. Pred več leti je pustil društvo, toda družstvo Ilija 38 SNPJ mu je vaceo položilo krasen venec na krsto.

Obisk
Chicago, — Zadnji torek je obiskal gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete John Verderbar iz Willow Springsa, Ill., bivši gl. tajnik SNPJ. Br. Verderbar odputuje v kratkem s svojo družino v Florido na zimske počitnice.

Iz Južne Amerike
Buenos Aires, Arg. — Dne 3. nov. je tu umrl Pavel Gorjan, star 41 let in doma iz Opatjega sela na Primorskem. V Argentini je bil sedem let in tu zapuščal ženo in štiri majhne otroke.

Mehika dobila nov vladni department

San Pedro, Mehika, 9. dec. — Ustanovitev novega vladnega departmenta je bila naznanjena sedaj, ko je predsednik Lazaro Cardenas izvedel reorganiziranje bogatega poljedelarskega lagunskega teritorija v državah Coahuila in Durango. Vlada je ustanovila agrarne, ekonomske, prosvetne in sanitacijske urade v 225 okrajih na tem teritoriju in jim dala samoupravo, ki bo v rokah reprezentantov, katere bo imenoval predsednik. Cardenas je prepovedal tudi prodajanje opojnih pišcač v teh okrajih.

Povodenj v Turčiji; 200 oseb utonilo

Ankara, Turčija, 9. dec. — Silna povodenj v južni Anatoliji je te dni povzročila veliko katastrofo. Čez 200 ljudi je utonilo in število žrtev narašča.

Francoska zbornica sprejela tiskovni zakon

Pariz, 9. dec. — Nov francoski tiskovni zakon, ki ima preprečiti osebne napade in kriminalno obrekovanje, kakršno je pred kratkim poglodal socialistični ministar Salangroja v sagememor, je bil včeraj sprejet v spodnji zbornici in poslan v senat.

Nova odredba reliefne administracije

Farmarske družine prizadete

Washington, D. C., 9. dec. — Administracija WPA je včeraj naznanila črtanje 250.000 farmarskih družin z reliefne liste. Glavarji teh družin so bili doslej upošleni pri gradnji reliefnih projektov v poljedelskih državah. Oskrbo teh bo zdaj prevzela administracija farmarskega preseljevanja, ki bo plačevala vsaki družini deset do dvajset dolarjev na mesec.

Medtem pa je Harry L. Hopkins, načelnik federalne reliefne administracije, odgovoril na številna vprašanja, ali nova odredba pomeni masne odlovitve reliefnih delavcev v poljedelskih državah. Dejal je, da oni, ki so v resnični potrebi, ne bodo črtani iz reliefne liste. Hopkinsova trditev je v konfliktu z izjavo Aubreyja Williamsa, pomožnega reliefnega administratorja, ki jo je podal na nedavni konferenci ameriških županov, da bo morala administracija ustaviti podporo revežem. Župani so potem protestirali pri predsedniku Rooseveltu, toda Hopkins ni hotel razpravljati o tem protestu na včerajšnji konferenci s časopisnimi poročevalci.

Hopkins je tudi zanikal poročila, da je njegova administracija instruirala državne reliefne urade, naj odslovijo določeno število delavcev, ki so upošleni pri gradnji reliefnih projektov. "Poročila o demobilizaciji delavcev WPA niso resnična," je rekel Hopkins. "To ni namen moje administracije, ki bo še nadalje izvajala program reliefnih del."

Pri reliefnih projektih je bilo 28. novembra upošlenih 2.478.042 delavcev, 104.510 manj kakor 5. novembra.

Zvezne oblasti svare delodajalce

Obdolženi so zanemarjenja dolžnosti

Chicago, 9. dec. — Federalna vlada ne bo takoj nastopila proti onim delodajalcem, ki ji še niso dali zahtevanih informacij v zvezi z izvajanjem zakona socialne zaščite, toda zapretila jim je, da bodo kaznovani, če ne bodo prispevali svojega davčnega deleža v smislu provizij tega zakona. Tako so včeraj izjavili uradniki poštnega departmenta in federalnega davčnega biroja.

Glavni stan v Washingtonu ni dal nobene obljube, da bo prizanesljiv, toda neki čikaški uradnik je izjavil, da delodajalci in delavci, ki še niso vrnili registracijskih kart, katere so prejeli, ne bodo kaznovani. V Chicagu je okrog 10.000 delodajalcev, ki še niso poslali zahtevanih informacij do 23. novembra. Zadnji dan za registracijo delavcev je 15. decembra.

"Delo, ki ga zahteva ustanovitev sistema socialne zaščite, je tako ogromno, da ne moremo kaznovati vseh onih, ki nam še niso poslali zahtevanih informacij," je dejal neki poštni uradnik. "Poleg tega ne moremo potrebne opozicije proti zakonu socialne zaščite. To je tudi vzrok, da sprejemamo zakasnele informacije brez komentarja."

Na drugi strani pa so uradniki davčnega biroja zapretili z denarnimi kaznimi pet do 25 odstotkov delodajalcem, ki še niso izpolnili pol o davčnih prispevkih. Od delodajalcev se zahteva, da prispevajo svoj delež kakor tudi delež delavcev, ki ga dobijo od njih, v skladu s socialne zaščite. Na vsa zakasnela plačila bo vlada zahtevala šest odstotkov obresti.

INDUSTRIJSKA KONFERENCA V WASHINGTONU

Vprašanje delavske zakonodaje na programu

MEZDNO VPRAŠANJE

Washington, D. C. — George L. Berry, federalni koordinator za industrijsko sodelovanje, je naznanil, da se bo okrog 1500 delegatov udeležilo konferenc, ki jo je sklical Svet za industrijski napredek. Ti bodo zastopali delavske unije in delodajalce.

Konferenca je bila sklicana, da razpravlja o načrtih, ki naj bi pospešili vrnitev prosperitete in preprečili gospodarske krize v bodočnosti. Vprašanje nove zakonodaje, ki naj bi vsebovala glavne provizije zakona gospodarske obnove, katerega je federalno vrhovno sodišče razveljavilo, bo tudi prišlo na dnevni red. Poleg tega bo konferenca iskala novo definicijo za frazo "meddržavna trgovina" z namenom, da dokaže, da večina industrijskih problemov — mezde, delovne ure, poštna konkurenca itd. — je stvar splošnosti in iz tega razloga podvržena federalni regulaciji. Ta nova definicija bo vključena v delavski zakonodaji, ki bo predložena kongresu, ko se snide v svojem zasedanju po novem letu.

Berry je dejal, da so nekatere velike industrije — avtomobilska, jeklarska in tekstilna — dale razumeti, da bodo bojkotirale to konferenco kakor so prej, a on vseeno upa, da bodo industrije dobro zastopane. Zastopniki organiziranega delavstva se bodo udeležili v polnem številu.

"Mezdno vprašanje in delovne ure bodo glavne točke na programu konference," je rekel Berry. "Daje bomo razpravljali o potrebnih zakonodaji proti onim delodajalcem, ki stalno rušijo delavske standarde. Zvišanje mezd, ki so ga naznanile nekatere industrije, je dobra stvar, ampak preča vprašanja s tem niso bila rešena, ker kupna sila na splošno ni bila povečana."

Konferenca se bo otvorila v veliki dvorani federalnega delavskega departmenta, potem pa se bodo delegati preselili v avditorij hotela Willard, kjer se bo konferenca nadaljevala.

Parnik z živili odrinil v Španijo

New York, — Parnik "Mar Cantabrico" je odrinil iz tukajšnjega pristanišča proti Španiji z živili, obleko in drugimi potrebščinami, ki bodo razdeljene med žene in otroke branilcev španske republike. Potrebščine je zbral in poslal Ameriški odbor prijateljev španske republike, čigar glavni stan je v New Yorku.

Sidney Hillman, predsednik unije oblačnih delavcev Amalgamated Clothing Workers, aine zaščite. Na vsa zakasnela plačila bo vlada zahtevala šest odstotkov obresti.

Sodnikova akcija izzvala odpor

Governer pozvan, naj pošlje miličnike v Racine

Racine, Wis., 9. dec. — Situacija v tem mestu, kjer po izjavi sodnika C. M. Davisona prevladuje anarhija, se ni nič spremenila, ko je sodnik pozval governerja Ea Folletta, naj pošlje državne miličnike, da prevzamejo posle mestnih avtoritet in tako končajo delavske nemire v zvezi s stavko, ki je izbruhnila proti J. I. Case Co.

Župan J. Swoboda in šerif Reichert, katere je Davison ožigoval, ker nočeta izvajati injunkcije proti stavkarjem, nista hotela komentirati zadnje sodnikove akcije. Frank Sahorski, predsednik krajevne unije avtnih delavcev, katere člani piketirajo tovarno omenjene družbe, je rekel, "da ga Davisonova akcija ne razburja." Sodnik je zapretil, da bo mobiliziral tisoč mož, da bodo enforzirali njegovo injunkcijo, če bo governer ignoriral njegov apel, naj pošlje miličnike v Racine. Francis Michel, organizator unije, je dejal, da sodnik ne bo dobil tisoč mož v tem mestu.

V pismu, ki ga je Davison naložil governerju, je rečeno, da je stavka proti Case Co. bedasta. Izbruhnila je, ko je kompanija vrgla 79 delavcev na cesto, toda ti bi lahko dobili zaodloženje, če bi se obrnili na federalno delavsko razsodišče. Nobeno načelo unije ni zapleteno v tej stavki, toda krivda je na obeh straneh. Kompanija ni storila prav, ko ni hotela sprejeti odbora stavkarjev. Slednji so tudi zavzeli napačno stališče, ker zahtevajo nemogoče stvari. Ker jih niso dobili, so pričeli piketirati tovarno in temu so sledila nasilstva.

Sodnik je dalje rekel, da so tri unije zavojevale v tej stavki in nihče ne ve, katera izmed teh reprezentira večino delavcev. V mestu prevladuje anarhija že tri mesece. Petsto stavkarjev drži nazaj dva tisoč delavcev, ki bi se radi vrnili na delo.

Stavkarji zahtevajo, naj vlada posreduje

Pogajanja glede poravnave spora ustavljena

Cumberland, Md. — (FP) — Unija združenih ameriških tekstilnih delavcev je pozvala federalno delavsko razsodišče, naj poseže v stavko tekstilnih delavcev pri Celanese korporaciji. To korporacijo, ki ima največjo tovarno umetne svile in rajona v Ameriki, kontrolira angleški kapital.

Korporacija je nedavno obljubila, da se bo pogajala z unijo tekstilnih delavcev glede sklenitve kolektivne pogodbe, pozneje pa ni hotela o tem ničesar slišati. S tem je izzvala stavko 9000 delavcev, ki so šli v boj za priznanje unije in zvišanje mezd 15 odstotkov.

Uradniki državnega delavskega departmenta so sklicali konferenco predstavnikov unije in kompanije, na kateri naj bi razpravljali o poravnavi spora. Razjala je samo en dan, ker so zastopniki kompanije izjavili, da ne bodo pristali na zahteve stavkarjev.

V zadnjih dneh je prišlo do več spopadov med stavkarji in kompanijskimi pobojniki ter policijo, ki je zastražila tovarno. Večje število piketov je bilo razpršenih in aretiranih. Governer je sedaj zapretil, da bo poslal državno milico v stavkovno okrožje, da bo vzdrževala mir in red.

PROBLEM JAVNEGA OBRATOVANJA ŽELEZNIC

Nasprotna tabora se pripravljata na boj

STALISČE ROOSEVELTOVE ADMINISTRACIJE

Washington, D. C. — (FP) — Priprave na borbo v prihodnjem zasedanju kongresa, ki bo odločilo, ali naj vlada prevzame in obratuje železnice, so v zamahu. Harry A. Wheeler, predsednik Railway Business Assn. in načelnik transportacijske konference, je dejal, da njegova organizacija odločno pobijala načrt o vladnem lastništvu in obratovanju železnic. To izjavo je podal, ko je posebni senatni osek obnovil preiskavo financiranja železnic.

Wheeler je rekel, da vidi znake, ki kažejo nevarnost vladnega lastništva železnic. Ti znaki so zadevni načrt, ki je bil predložen v zadnjem zasedanju kongresa, stališče Josepha B. Eastmana, bivšega federalnega koordinatorja transportacije in močna delavska podpora, zlasti s strani večine bratovčin železnikarjev.

Načrt glede vladnega lastništva in obratovanja železnic je predložil senator Burton K. Wheeler, demokrat iz Montane. On tudi predseduje osek, ki preiskuje financiranje železnic. Njegova teorija je, da je ljudstvo že plačilo vse železnice; zato je na mestu, da jih tudi prevzame.

Poleg te preiskave ni dosti drugih znamenj, ki bi kazala, da bo vlada prevzela železnice. Roosevelt sam je v volilni kampanji izjavil, da je zagovornik privatnega lastništva industrij. S te strani, kakor vse kaže, ne preti železniškim magnatom nobena nevarnost.

Železnice, ki so predmet senatne preiskave, so Pennsylvania, Chesapeake & Ohio, Rock Island, Erie, Missouri Pacific, Delaware & Hudson, Wabash, Southern, Illinois Central, Georgia Central in Florida East Coast. Nekateri teh so v konkurtu. Osek bo posvetil posebno pozornost wallstreetkim bančnim firmam, ki so igrale in še igrajo veliko vlogo pri financiranju železnic. Te so J. P. Morgan & Co., Kuhn, Loeb & Co., Speyer & Co., J. W. Seligman & Co., Hayden Stone & Co. in Dillon, Read & Co.

Mooney star 54 let; 21. leto v zaporu

San Francisco, 9. dec. — Tom Mooney je včeraj obhajal svoj 54. rojstni dan v tukajšnjem okrajnem zaporu, kjer še vedno čaka odločitve po dolgi preiskavi, izvršeni po državnem vrhovnem sodišču. Mooney je zdaj enoindvajseto leto v ječi.

Morilec nacija pred sodiščem v Švici

Chur, Švica, 9. dec. — Včeraj se je začela sodna obravnava proti 27-letnemu židovskemu medicincu Davidu Frankfurterju iz Jugoslavije, ki je v zadnjem februarju ustrelil Wilhelma Gustloffa, voditelja nemških nacijskih v Švici. Na stotine fašistov in antifašistov prisostvuje procesu.

Prisiljeno delo v Kanadi

Ottawa, Kanada. — Štiri izmed devetih kanadskih provinc so uveljavilo zakone, ki so sankcionirali prisiljeno delo. Samski delavci, ki izgube zaslužek v privatnih industrijah, bodo v smislu teh zakonov poslani na farme, kjer bodo morali delati za pet dolarjev na mesec.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodina: za Zdravna drava (Ivan Chloaga) in Kanado
\$2.00 na leto, \$1.00 na pol leta, \$1.50 za štiri leta; za Chicago
in Cincin 2.00 na leto, \$1.50 za pol leta; za Los Angeles
2.50.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$1.00 per year, Chicago and Cincin \$1.50 per year,
foreign countries \$2.00 per year.

One copy per annum.—Rokopis dopisov in samostojnih
članov se ni vračilo. Rokopis literarne vsebine (zgodbe,
povesti, drame, pesmi itd.) se vrača pooblaščenim le v tiskalnici,
če je priložila potrdilo.
Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communica-
tions and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naloga na vsa, kar ima stik s tiskom:
PROSVETA
1637-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Naše žrtve v Španiji

Smrt mladega slovenskega letalca Jožeta Križaja nam je novo opozorilo, da španska civilna vojna ni zadeva Špancev samih — španskih proletarcev iz mest in vasi ter španskih generalov, magnatov in cerkvenih velikašev — marveč je tudi naša zadeva, zadeva zavednih delavcev vsega sveta.

Križaj je zapustil Jugoslavijo, kjer se je nahajal zadnji dve leti kot emigrant iz Primorske ter italijanski vojaški dezertir, in odšel kot prostovoljec v Španijo, kjer se je pridružil letalski enoti vlade ljudske fronte. Tri tedne je pilotiral letalo in se kosal z Mussolinijevimi in Hitlerjevimi hlapčoni v zraku; tri tedne je ta naš vrli rojak uspešno služil španskemu ljudstvu. Dne 21. oktobra je pa sovražni aviatik prestrelil njegovo letalo in Križaj se je moral spustiti s padalom na tla. Fašisti so ga ujeli in po kratkem procesu ustrelili.

Tako je rojak Križaj zaključil svoje mlado življenje v Španiji. Daroval je svoje življenje španskemu zatiranemu ljudstvu, španski demokraciji, demokraciji vsega sveta. Njegova kri, ki je namočila špansko zemljo, je nova vez, ki zdaj veže poteptane Špance in Slovence.

Križaj ni edini Slovenec in Jugoslovanci, ki je pomagal braniti špansko demokracijo pred brutalnim fašizmom. Mnogo drugih je tamkaj in mnogo je takih braniteljev iz Francije, Nemčije, Italije, Anglije, Rusije, drugih dežel in celo iz Amerike. Vse te prostovoljce različnih narodnosti je zanesla v Španijo skupna maševalna želja, da se fizično znesajo nad fašisti, ki so jim ali svojem prizadajali mnogo gorja. To skupno željo je spremljala skupna ideja, da španska ljudska fronta potrebuje njihove dejanske pomoči. Dokler bodo nasilniki izživali vojne, toliko časa bodo na svetu bojaželjni individui, ki se bodo odzivali izživljanju.

Španski generalni diktator Franco je s svojim tolovajskim napadom na legalno vlado in njeno ljudsko fronto izževal na tisoče teh bojaželjnih individuijev v vseh deželah. Ti bojevnik se kot noč pa dan razlikujejo od Mussolinijevih in Hitlerjevih hlapčoni, ki odhajajo v Španijo kot avtomati na ukaz svojega diktatorja in z obljubo visoke plače. Prepričani smo, da Križaj ni nikdar vprašal, niti pričakoval kakšne visoke plače od španske vlade; zadovoljen je bil s skromno hrano in kotom za počitek. Prej je pričakoval — kar se je zgodilo — da bo sovražna krogla njegovo plačilo. A to ga ni ustavilo in ni ga oplašilo.

Zdaj pa zdaj čujemo ali čitamo ironične opazke, da bi se Španel obeh strani lahko ukamnil z bojišča in prepustil svojo civilno vojno italijanskim in nemškimi fašistom ter tujim levicarjem, ki se tepejo na španskih tleh. Take opazke seveda prihajajo od onih, ki skušajo igrati nevtralnost stališče, mi pa vemo, da je vsaka nevtralnost z ozirom na situacijo v Španiji — hinavstvo.

Noben resen človek s kakršnikoli prepričanjem ne more biti nevtralen, kadar se izvrši falotstvo prve vrste, da na voliču premagani reakcionarji napadejo z orožjem vlado, ki predstavlja večino ljudstva. Falotstvo te vrste je bilo izvršeno v Avstriji in zdaj na Špankem. In kdor je zmožen tega zločina, je zmožen vsega. General Franco, vodja španskih upornikov, je izjavil: "Ljudska fronta se mi mora podati — pa če bo treba uničiti vse špansko prebivalstvo!"

Njegove bombe, ki dnevno dežujejo na Madrid in ubijajo ženske in otroke, so dokaz, da Franco izvaja svoje besede. Res je pripravljen uničiti vse špansko prebivalstvo, če se mu neč podati. Tak človek ni zdravje pameti — blaznež je in kadar ima demokracija opraviti z blazneži, ne more postopati z njimi demokracije. V blaznici ne more biti demokracije in edini odgovor na blaznikovo pest je stisnjena pest, če noče demokracija sama sebe obsoditi na smrt.

"Z gentlemani po gentlemansko, z gorjačarji pa po gorjačarsko," je zapisal naš pesnik Oton Zupančič.

To geslo velja danes v Španiji. Razbojniški in ubijalski gorjačarji so dvignili gorjace, hoteli so imeti našilje — in nasilje jih bo uničilo. Sami so si izbrali to prekleto sredstvo!

Ako je še kaj pravice na svetu, ima teptano in zatirano špansko ljudstvo, delavci in kmetje, vse pravico, da se brani in stre fašistične napadalce. In če je pravica kdaj zmagala, bo zmagala pravica teptanega ljudstva v Španiji.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Po koncertu "Zarje"
Cleveland, O. — Zahvalni dan je za nami. Vzlic velikim snežnim zametom je bilo pri "Zarjanih" prav živahno in dvorana prilično dobro zasedena. Če bi nam bili bogovi milostljivejši, bi brez dvoma potrebovali Ribničane, da bi jo malce raztegnili. "Zarja" ima svoj krog prijateljev, napredno plat naselbine, na katere lahko računamo. Na Zahvalni dan je bilo to ponovno potrjeno. Prifiteli so iz vseh strani mesta, celo iz Girarda so prišli Senlakovi in Kosinovi, ter Stofa iz Toleda. Povedali so nam, da bi jih bilo ob ugodnejšem vremenu veliko več.

"Zarja" je vsem tem, ki so prišli in tudi tistim, ki bi radi prišli, s jim ni bilo mogoče, hvaležno. Hvaležna je tudi vsem drugim, ki so pripomogli k uspehu priredbe. Ob živi sliki je bila sestavljena spominska knjiga, obsegajoča 27 strani, glavni zborovi doživljaji. Ureditev te knjige je zahtevala mnogo truda in dela, ki je bilo izvršeno brezplačno. Sotrudniki te knjige so bili: Vilma Frančeskin, John Matelko, Walter Kovič, Elsi Turk, Sofie Turkman, Jos. Bogolin, Frank Ilarsič in Varerjo Ogrin.

"Zarja" se zopet pripravlja za bodočo priredbo. Da pa bodo te uspešne, želi ojačiti svoje vrste. Novih pevcev, nove krvi — je želja zboru. V naselbini potrebuje močne kulturne postojanke z delavsko vzgojevalnimi smernicami, kot protipati reakciji. Postojanke z nameni in cilji, ki vedo, kaj hočejo. "Zarja" je ena taka postojanka. Potrebuje pa več moči, večji krog. Ojačite jo! "Zarja" vabi vse, ki se strinjajo z njenimi smernicami in imajo veselje do petja, da se pridružijo. Vaje so vsako sredo od 8. do 10. zvečer v starem postopju S. N. D. Upoštevajte ta apel in pridite gotovo v sredo, moški in ženske. Če imate dorasle otroke, pošljite jih k "Zarji". Upeljali jih boste v dobro družbo. Učili se bodo naših pesmi in jezika, na kar boste ponosni.

Zopet je tužno donela pesem iz "Zarjinih" gri. Svojega zvestega sodruga in najboljšega pevca smo spremili k trajnemu počitku. John Fruga, poznan kot najboljši basist pri "Zarji" in v vsej slovenski naselbini, je zatisnil oči, zaspal za vedno. Preminil je v sredo 2. decembra po dolgem bolehanju, najbrž za rakom na oblistih. Kdo se Johna ne spominja na "Zarjinem" spomladnem koncertu! Pel je v kvartetu in spevoigr "Baron čevljar". Ze takrat je potopil, da je z njim nekaj narobe, da se ne počuti dobro. Kmalu potem se mu je obrnilo na slabše in danes, v soboto popoldne, je bil civilno pokopan na Lakeview pokopališču ob spremstvu sorodnikov in številnih prijateljev. Ob odprtem grobu mu je zapela zadnja pesem v slove "Zarja" pri kateri je sam sodeloval skoro 20 let.

John Fruga je bil doma od Frugov pri Trstu. V tej deželi je bil 23 let, kjer zapušča tri odrasle hčere, več sorodnikov in številne prijatelje. Star je bil 54 let.

John Fruga je bil vedno vesel narave, pred vsem pevec, zato ga pozna vsa naselbina. "Zarja" in vsi, ki so ga poznali, mu ohranijo najboljši spomin!

Leo Poljsak.

Veselica SND v Waukeganu
Waukegan, Ill. — Slovenski dom vabi vse rojake in rojakinje ter njih prijatelje, da se udeležijo veselice v nedeljo 13. decembra ob 2.30 popoldne. Spored bo vseboval razne točke: igro, petje, nastop mladine in srečolov. Po igri bo ples v obeh dvoranah. Več rojakov se pričakuje iz Milwaukeeja in Chicaga. Da bo velika udeležba, se vidi iz tega, ker je mnogo vstopnic že prodanih. Ako jih še nimate, jih lahko dobite pri odbornikih SND in v domovi pivnici. V predprodaji stanejo 35c, pri vratih 40c.

Na me n nedeljske veselice. Dom je imel slabe pade v spodnjih prostorih in treba je bilo, da se nekaj ukrene, ako smo hoteli, da prostori služijo našim namenom. Odbor je šel na delo in dal položiti novi pod, ki bo odgovarjal mnogo let. S tem so pa nastali stroški in odbor se je obrnil na vsa društva in klube, ki so delničarji Doma in zborujo v njem. Društva so se radovoljno odzvala z zastopniki, ki so sestavili program za nedeljsko veselico. Ta veselica bo ena najlepših veselic, kar se jih je kdaj vršilo v Domu.

Rojaki, delničarji in drugi, pridite v SND na 13. decembra in pokazite, da vam je Dom pri srcu in da ga hočete ohraniti svojimi potomcem kot simbol zavednega naroda! SND ne predstavlja politike ne vere, ampak služi kot zbirališče našemu ljudstvu, tako tudi njihovim prijateljem. To je bil namen SND, ko se je organiziral, in tak je še danes. Razlika je le v tem, da se ga nekateri poslužujejo bolj, drugi manj.

Vsi v SND na 13. decembra!
Frank Nagode, tajnik.

O tem in onem

Sharon, Pa. — Dopilj iz te naselbine v Prosveti so zadnje čase postali precej gosti. Prošli teden na primer sem videl na drugi strani kar tri dopise iz naše naselbine. Seveda je vsak dopisnik obdelal drugačno snov. Četudi stanujem komaj 30 minut od Sharona in Farrella, mi niso bile znane stvari, katere sem izvedel iz njihovih dopisov. Jože Cvelbar piše, da je bil 8. novembra v Clevelandu na slavlju 30-letnice društva V bo št. 53 SN-PJ. Žal, da me ni povabil, da bi šel tja tudi jaz, kajti rad bi obiskal veliko in prijazno naselbino Cleveland, kamor me večkrat vabijo na njihove proslave, pa sem vedno finančno prekratek.

Ko sem bil na veselici pevskega zbora Slavček na Harwicku; je mrs. Klemenčič iz Cheswicka dejala, ker sem hotel iti peš, najnikar tega ne storim, saj se bodo oni stisnili v avtu, četudi so vsi precej obilni. In res smo se stisnili. Tone Klemenčič nas je kar osem debelih stlačil v eno karo, ki je komaj sopihala pod tako težo.

Ze zadnjič sem poročal, da vedno prejemam razna pisma in čestitke, pa tudi prošnje, z vseh strani. Rojaki in rojakinje mi čestitajo, da sem kljub moji visoki starosti še vedno aktiven in vnet za napredno stvar, za SNPJ in njen dnevnik Prosveto. In dne 3. dec. sem spet prejel šop pri vatnih pisem razne vsebine. Tako pisemska bombardiranja človeku dajo več veselja do dela in nove vzpodbude. Hvala vsem skupaj!

Minister javnih del Just ogleduje strelske jarko španske ljudske armade v bližini Madrida.

V Prosveti sem čital, da so dobili neke vrste novih instrumentov, zato ni čyda, da imajo toliko muzikantov. Ti instrumenti imajo to posebnost, da "odzadaj piakajo". Na take "stromente" iz gline se bi tudi jaz kaj kmalu navadil, ker imam dovolj sapa. Morda bi še pred božičem napravil potrebni izpit, če mi bi poslali kakih pet takih glinastih "stromentov". Dobil sem namreč pet novih članov v mladinski oddelku SNPJ in vsakemu bi podaril enega konjička, ki "odzadaj piaka". Se več! Morda se mi bi posrečilo, da bi iz te petorice organiziral in izvežbal mali orkester, ki bi nastopil na Miklavževem večeru SDD. Lepo bi bilo, če mi bi dotični dopisnik poslal pet ali šest (sedaj že šest!) komadov take muzike iz gline, in ko nas bo spet Frank Barbič obiskal, se bo pač lahko sam doobra prepričal, da je Zidansek izurjen dirigent konjičkarskega orkestra.

Ker se vreme še vedno kisel drži — dež, sneg in mrzlo vreme — sem se odločil, da ne bom čakal pomladi, ampak bom še danes odpotoval, da dobim kaj novih naročnikov še pred prazniki. Čas hitro beži in avtobusa ne bo premočilo, kakor je omenil Jože Cvelbar v svojem dopisu. Zadnjič mi je pisala rojakinja iz Minnesote, da so pri njih imeli sneg že v oktobru. V takih krajih bi že ne bil, kajti še pri zakurjeni peči v Penni me večkrat zebe.

Ker se leto 1936 nagiblje k zatonu in bom moral moje dopise za nedoločen čas suspendirati, se iskreno zahvaljujem vsem mojim prijateljem in prijateljicam za naklonjenost in postrežbo, ki sem je bil deležen na mojih potovanjih. Vsem skupaj vesele praznike in zdravo novo leto!

Anton Zidansek.

Večerinka 19. decembra

Detroit, Mich. — Precej časa je že poteklo, odkar je bil Detroit tako zaposlen kot je sedaj. Zato pa je vse bolj veselo, na marsikaterem obrazu se vidi vedrejšo lice, in ko sreča prijatelja, ti pove, da nima časa, da se mu mudi na delo. Posebno je vse "bizi" sedaj pred prazniki.

Gospodinjski klub SDD priredi veselico v soboto 19. dec. v dvorani na 437 S. Livernois ave. Uljudno vabimo vse Slovence in Hrvatke ter sploh vse Slovence, da se udeležijo naše večerinke. Miklavža bomo oblozili z raznimi darili za otroke in odrasle. Obdaril bo otroke, žene in može. Se-

veda niso izvzete članice našega gospodinjskega kluba in vsaka bo morala biti ta večer pripravljena, da Miklavža lepo in dostojno sprejme.

Večerinka se bo vršila v spodnji dvorani. Vabljeni ste vsi. Vstopnina samo 15c. — Članice gospodinjskega kluba se prosijo, da se gotovo udeležijo decembrske seje, na kateri se bodo vršile volitve odbornic. Pridite, tudi če morda katera ne bo dobila obvestila! Na svidenje na seji in na Miklavževem večeru!

Polona Kraly, tajnica.

Čestitke k 25 letnici

Sharon, Pa. — V soboto 5. decembra je praznoval 25 letnico svojega lepega zakonskega življenja naš najbolj zavedni in napredni rojak v sharonski naselbini, znani daleč naokoli, Joseph Cvelbar. Vrlemo rojaku in njegovim zvestim življenjskim spremljevalki iskreno čestitamo k njuni srebrni obletnici, z željo, da bi ostala zdrava in čvrsta ter da bi še v bodoče delovala za napredek našega ljudstva kot sta dosedaj!

Jack Yert.

Letna seja

Denver, Colo. — Pozivam članstvo društva "Columbia" št. 218 SNPJ, da se udeležijo letne seje dne 13. decembra točno ob 7. zvečer v Slovenskem domu, 4464 Washington st. Na dnevnem redu bodo volitve odbora za leto 1937. Bratje in sestre! Prihajajte bolj redno na mesečne seje, ker le s tem bomo lahko ukrenili kaj dobrega za društvo in jednoto. Vsi na glavno sejo!

John Ambrose, tajnik.

(Pripomba ured.: — Prepozno za včerajšnje uradno izdajo glasila.)

Domova seja

Sharon-Farrell, Pa. — Pozivam vse članstvo našega Doma, da se gotovo udeležijo seje, ki se vrši v nedeljo dne 27. decembra točno ob 1. uri popoldne, ker je treba urediti vse domovo poslovanje za prihodnje leto. In to vzame časa. Vršile se bodo tudi volitve odbora. To vzame precej časa, zato pridite vsi in točno! Na tej seji bo predložen članstvu več važnih stvari, katerih do sedaj nismo imeli. Da ne bo potem kritike, pridite vsi!

Frank Kramar, tajnik.

Vodja minneapoliskih stavk govori v Chicagu

Chicago. — Jutri zvečer (v petek) bo govoril v Chicagu Vincent Dunne, organizator vozniške unije 534 v Minneapolisu in vodja spektakularnih stavk voznikov in drugih delavcev v minnesotski metropoli. Dunne bo govoril na socialističnem shodu v Capitol Buildingu, 169 N. State st., o prošli konvenciji Ameriške delavske federacije, kjer je bil delegat, in o sedanjem valovanju v ameriškem delavskem gibanju. Poleg nje ga bo govoril tudi Paul Porter, urednik Kenosha Laborja, glasila centralne unije. Oba sta mlajša unijaka voditelja agresivne šole.

All ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Pasja logika

Španska večina

Poglavar Franco: Mi in Maročani, Nemci in Italijani smo večina v Španiji! Vsi drugi Španci so boljševiki, ki se morajo podati nam, Maročanom, Nemcem in Italijanom, ki smo večina v Španiji! Tako mi pomagaj Bog! Pater Bernard: Amen.

Pot do katedrale je dolga

Razbojnik Franco (ameriškim poročevalcem dne 6. novembra): Zdaj lahko naznanite vsemu svetu, da bo Madrid moj še ta teden. Lahko naznanite, da se 8. novembra udeležim zahvalne peše mase v katedrali sv. Izidorja v Madridu.

(Danes je 10. december in mi lahko naznanimo, da razbojnik Franco ni še danes prišel do katedrale sv. Izidorja v Madridu in zahvalne peše mase še ni bilo!)

"Vi tam zadaj pa kar tiho bodite!"

Kaplan (na seji občinskega sveta nekje v Sloveniji delavskim zastopnikom v ozadju): Vi tam zadaj pa kar tiho bodite! Nimate nobene besede, zato jezik za zobe!

Oče zupan (ko je začel moliti angeljsko čestitko in ko vidi, da so delavski zastopniki v ozadju tiho): Hej vi tam zadaj, ali ne boste molili?

Delavski zastopniki: Gaspud koplan so nam ukazal, da morama kar tiho bit!

Črni komedijantom

Pater Hugo: Kdo pa je kriv, da današnja vojna tehnika operira s takimi moralnimi sredstvi na debelo? To je brezbožna materialistična kultura! Ta je iz človeka napravila zverino...

Vaški tepček: Če je tako, tedaj je general Franco brezbožni materialist, pobožni avstrijski Dollfuss je bil brezbožni materialist in pa pežev poslanec v Abesiniji Castellani, ki je rekel, da so nebesa zavezniki Mussolinijeve armade v Afriki, je tudi brezbožni materialist!

Vsi katoliški tirani v zgodovini, ki so vodili vojne in pokolje, so bili brezbožni materialisti! Končno so tudi sama nebesa, ki so zmiron na strani najmočnejših bataljonov in najboljših kanonov — brezbožna materialistična!

Pater Hugo: E - e - e - nostra culpa! E - e - e - (se mu zaleti) mostra maxima culpa! ... (Figa v žepu!)

Sveti oče ne da nič na Lurd!

Papežev državni tajnik papežu: Svetost, ali naj vas odpeljemo v Lurd, kjer boste gotovo ozdraveli?

Papež: Ne, ne, ne! Pokličite dvajset najboljših zdravnikov.

(Pripomba: Vest iz Rima se glasi, da 20 najboljših zdravnikov iz Italije streže papežu, katerega je zadel mrtvoud na obeh nogah.)

Delirium tremens v Lemontu

Pater Hugo (histerično): Socialisti so kot banditi! Socialisti so krivi, da fašistične bombe pobijajo ženske in otroke v Madridu! Vsi socialisti so krivi! Tudi Molek in Jontez sta kriva! Zakaj se socialisti v Španiji nočejo podati? Zakaj ne izroče Madrida Franco? Zakaj ne zbeže in poskačejo v morje? Zakaj socialisti po vsem svetu ne pocrkajo? Zakaj se ti satani, satani, satani ne pogreznejo v zemljo? Zakaj se ti falotje, lopovi, podle duše — zakaj se ne — — — ??? (Obleži v nezavesti in pena mu pokriva usta.)

(Dobrohoten nasvet patru: Mrzla kopol in trdo skuhanu jajce v usta z lupino vred, pa bo odleglo.)

Kljukaati križ v Južni Afriki

Na Angleškem spremljajo z veliko skrbjo porast narodno socialistične propagande v južni Afriki, posebno v mandatnem ozemlju bivše nemške jugozapadne Afrike. Te dni je izšla v Londonu brošura, ki ima podrobnejše poročilo o tej propagandi. Po vojni je južnoafriška vlada ravnala z nemškimi kolonisti zelo kulantno. Nemoteno so lahko opravljali svoje delo in skraj vsi so se naturalizirali. Do l. 1929 je vladalo med temi kolonisti in južnoafriško unijsko stranko dobro razmerje, ki se je pa začelo kaliti, ko so začele v Nemčiji prevladovati nacionalistične struje, in še posebno potem, ko je Hitler prevzel oblast. Iz Nemčije so pošiljali v mandatno ozemlje narodno socialistične emisarje, organizacije nemških skavtov so se sprelevile v skupine hitlerjevske mladine, dekleta pa so se organizirale v Zvezo nemških deklet. Nemci jugozapadne Afrike so dobili iz domovine celo posebnega "Fuehrerja". Ko mandatna vlada ni mogla več preprečiti preloma z narodnimi socialisti in je policija našla mnogo prevratnega materiala, o katerem omenjena brošura podrobneje poroča.

Umrl je tri tedne po smrti

Nenavaden primer navidezne smrti se je zgodil pred nedavnim v Londonu. Odvetnik Bonar se je zgradil med sodno razpravo, začel od kapi. Čeprav ni bilo na njem nobenega sledu življenja več, so se zdravniki branili, da bi dali dovoljenje za pogreb. Niso namreč mogli ugotoviti tudi nobenih razločnih znakov smrti. Tri tedne je trajalo to stanje, da niso vedeli, ali je pokojnik živ ali mrtev. Med tem so poskušali z vsemi mogočimi načini, da bi ga opekli ali sicer. Toda po treh tednih so se pojavile tipične "mrtvaške pege". Po treh tednih navidezne smrti je bil odvetnik Bonar v resnici mrtev.

Oddelek divjih Maročanov, ki se borijo v armadi fašističnega generala Franca, v madridskem predmestju.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

SAMOMOR POD VLAKOM

Mariboru se je vrgla pod vlak mlada delavka na istem mestu, kjer je pred nekaj dnevi izvršila samomor njen fant

Dne 25. novembra zjutraj so bližnji Mariboru na progi, ki vodi v Dravsko dolino, smrtno nesrečeno 19 letno delavko Ankoš Karnekarjevo iz Studencev (Studenci so mariborsko predmestje). Legla je pod vlak, ki je odrezal obe nogi. Samomor je se prepeljal v mariborsko bolnišnico, kjer pa je čez nekaj dni umrla, ne da bi bila izdala svojega dejanja.

Toda kmalu se je ugotovilo, da je Karnekarjeva izvršila samomor na prav tistem kraju proge, kjer je pred šestimi dnevi izvršila samomor slikarski pomočnik Franc Zumer iz Maribora. Ta Zumer je bil zarobenec Karnekarjeve in sta se daj časa imela. Zadnje čase pa ona ni več tako zelo marala za Zuma in to je vzel Zumer tako zelo k srcu, da je pred šestimi dnevi legel pod vlak, ki mu je odrezal obe nogi in je izkrmel.

Karnekarjeva se je najbrže uvedela svoje krivde, pekla jo je vest in sklenila je slediti fantu v prostovoljno smrt. Izbrala je enak način samomora in na istem mestu, in kakor Zumer je tudi njej vlak odrezal obe nogi in kakor Zumer je tudi ona izkrmela.

Šentiljskih morilcev še niso izsledili

Kljub vnetemu zasledovanju in iskanju niso mogle oblasti še ugotoviti morilcev, ki so umorili in oropali poštnega namestnika Ludvika Zunka iz St. Ijke pri Mariboru. V poštni vrečki je bilo 14.000 Din, ki so jih morilci odnesli. Ker vsaka pošta zapíše številke bankovcev, ki jih odda v promet, obstaja tudi točen seznam ukradenih bankovcev. Ta seznam je policija dostavila s tem ostalim poštam in denarnim zavodom, pa tudi trgovcem in gostilničarjem v Mariboru in okolici.

Zdaj je mariborska kolodvorska pošta izsledila en tak tisočak in ugotovila, da ga je prinesel na pošto sluga neke mariborske banke. Banka ga je dobila od nekega trgovca, trgovec od nemanca. Ta neznavec je verjetno eden od morilcev, vendar pa se ne da dognati, kakšen je bil. Tako je stvar še nepojasnjena, verjetno je le, da so storilci še v naši državi.

Preiskavo vodijo dalje

Gladovni štrajk rudarjev v Zbelovem

V Zbelovem pri Poljčanah (na Štajerskem) ima neko zagrebško podjetje rudnik, v katerem je bilo zadnje čase zaposlenih okoli 60 rudarjev. Zagrebško podjetje pa ne izvršuje svojih obveznosti do delavcev. Poslužuje se metode srbskih privatnih rudnikov, ki ostajajo rudarjem dolni po več mesecev in jim v tem času dajejo blago na kredit v rudniškem konzumu, ki pa seveda izkorišča te razmere ter prodaja vse blago po mnogo višjih cenah. Z boni, ki jih dobe rudarji od podjetja, kupijo lahko le v rudniški trgovini, nikjer drugje, zato zvišujejo cene blaga po mili volji.

Zagrebško podjetje sicer tega ne dela, pač pa po več mesecev ne izplača nobenih plač rudarjem. Rudarji v Zbelovem so zahtevali red in izplačevanju mezd, toda vse ni nič pomagalo. Zdaj so sklenili štrajk. Ostali so v rudniku na svojih delovnih mestih, odklanjajo hrano in so pripravljene ostati pod zemljo, dokler ne ugodijo njih zahtevam. O štrajku je bila takoj obveščena oblast, rudarji pa so poklicali tajnika svoje soc. strokovne organizacije, sodruga Arha iz Zagorja, da jih zastopa pri pogajanjih s podjetjem.

Uboj na kmetih. — V Lehnu pri Slovenjgradcu se je te dni dogodil umor, ki je zahteval življenje 32 letnega kmečkega fanta Maksa Cestnika. Kmečki fant je pil v neki gostilni in vse do čisto dobro, da se nista v vinu razgretosti spikala Cestnik in 34 letni žagar Maks Potočnik. Potočnik sta se dolgo in ko je Potočnik odhajal, je dejal Cest-

la sta vsak v svojem čolnu po Krki, nad katero je ležala gosta megla. Nose je vozil spredej, Brkovec za njim. Ko je Nose prišel do brega, je dal znak Brkovicu, kakor sta bila domenjca, ko pa je Brkovec priveslal do brega, ni opazil Noseta nikjer. Preiskal je breg v obe smeri, toda ne čolna ne Noseta ni opazil ne priklival. Sel je v vas pa ljudi, ti so prišli z bakljami in svetilkami, a vse iskanje je bilo zaman. Še le čez tri dni so našli ostanke razbitega čolna kakih 15 km niže od kraja nesreče, trupa pa doslej niso našli. Domnevajo, da je nesrečo zakrivila gosta megla. Nose je prišel a čolnom do brega, toda ko je hotel skočiti na breg, je padel v vodo, iz katere se star in morda tudi kaj vinjen ni mogel rešiti.

"Istra" zaplenjena. — V Zagrebu izhaja v slovenščini in hrvaščini list "Istra", ki ga izdaja skupina primorskih emigrantov. Ker piše list predvsem o dogodkih v Primorju, a se naša država izogiblje na vso moč kakršnihkoli konfliktov z Italijo, je ta list seveda strogo cenzuriran, skoraj vsaka številka pa je naknadno še prepovedana. Zadnja številka "Istre" pa je bila prepovedana takoj po izidu, in sicer zaradi lepega članka o primorskem rojaku, pilotu Josipu Križaju, ki je pred štirimi leti pobegnil z italijanskim vojaškim učnim letalom (služil je tedaj v italijanski vojski kot letalec — na orožnih vajah) v Ljubljano in je zdaj pred dvema mesecema odpotoval iz Ljubljane v Španijo, kjer se je na strani vladne vojske boril proti fašistom in našel v nekem zračnem spopadu z nasprotniki smrt. O stvari smo objavili posebno poročilo. "Istra" je bila torej zaradi članka o junaku protifašističnem borcu Križaju zaplenjena. Po vseh karnarnah v Jugoslaviji so policisti pobrali "Istro", da ne bi ljudje brali o primorskem junaku Križaju.

Barcelona pripravljena na obrambo

Močne delavske skupine v enotni fronti

Barcelona. — (FP) — Ako bo general Franco, vrhovni poveljnik fašistične armade, skušal uresničiti svojo grožnjo, da bo razdejaval Barcelono, bo imel opraviti z najboljšim militantnim delavskim gibanjem na svetu. Njegova pretinja z blokado Barcelone je smešna, ker razpolaga le z malim številom starih bojnih ladij, s katerimi ne bo mogel zapreti pristanišča. On se zanaša, da bo dobil podpornice iz Italije in drugo pomoč, katero mu je po poročilih iz Rima obljubil Mussolini.

Vsaakega, ki bo napadel Barcelono, čaka velika presenečenje. Francova armada si je že polomila zobe pri svojih naskokih na Madrid, pri napadu na Barcelono pa bo naletela še na večji odpor. To je bogato industrijsko mesto, kjer vojne industrije obratujejo s polno paro, v zaledju pa ima poljedelske province, iz katerih dobiva živila. Barcelona je strla fašistično revolto ob izbruhu civilne vojne in prebivalci se ponajša s tem dejstvom.

Kontrola nad Katalonijo in njenim glavnim mestom je v rokah osrednjega odbora protifašistične milice in ekonomskega sveta. Obe grupi tvorijo reprezentantje strank ljudske fronte, dveh velikih delavskih zvez in uradniki katalonske vlade. Ta kontrola se zlasti čuti v vojnih industrijah, bankirstvu, transportaciji in razpečevanju živil.

Skupni program, ki so ga odobrile Narodna delavska zveza, Splošna delavska unija, socialistična stranka in Iberijska anarhistična zveza, govori o "koncentraciji vseh naših sil, da se ta vojna čimprej in z zmago konča."

Civilna vojna je združila prej razkropljene delavske in republikanske vrste v enotni fronti. Po avtonomiji hrepenišča Katalonija je sedaj tesno povezana z madridsko vlado in njeni fantje in možje so na skupni fronti, kjer se odločno borijo proti Francovi armadi in njegovim zaveznikom v fašistični Italiji in nacijaki Nemčiji.

Amerika zalaga inozemstvo z orožjem

Poročilo državnega departamenta

Washington, D. C. — (FP) — Podatke o oboroževalni tekmi med državami, ki se pripravljajo na novo vojno, vsebuje poročilo državnega departamenta, ki je bilo pravkar objavljeno. Iz poročila je razvidno, da je bila Sovjetska unija najboljša oemalka ameriških firm, ki izdelujejo orožje, municijo in bojna letala, v mesecu novembru. Samo za letala in letalske pritikljije je potrošila v Ameriki \$984.949.

Na drugem mestu je Argentina, ki je v Ameriki kupila v novembru bojni material, orožje, municijo in bojna letala, v vsoti \$772.066. Buenos Aires, kjer je predsednik Roosevelt nedavno apeliral na vse države na ameriškem kontinentu, naj sodelujejo v poskusih za ohranitev trajnega miru, je glavno mesto Argentine. V tem mestu se zdaj vrši panameriška mirovna konferenca.

Japonska naročila bojnega materiala v Ameriki so znašala v novembru \$688.332. Staro železo, ki ga Japonska potrebuje pri izdelovanju bojnega materiala, tvori del naročila. Siam, mala deželica v bližini Japonske, je tudi potrošila \$303.276 za letala, katera je naročila v Združenih državah.

Kitajska, ki se po poročilih zunanjih opazovalcev pripravlja na vojno z Japonsko, ki nepristano osvaja kitajske teritorije in hoče dobiti severni del Kitajske pod svojo kontrolo, je dala ameriškim municijskim magnatom \$51.759 za bojni material.

Nemčija, katere orožna industrija obratuje doma s polno paro, je naročila v Ameriki le revolverje, za katere je dala \$665. Njena naročila bi bila nedvomno večja, ako bi izposlovala potrebne kredite v Ameriki. Ker se tretje cesarstvo nahaja v finančnih stiskah, ne more dobiti kreditov v Ameriki in drugih državah.

Skupna naročila za orožje in municijo, ki so jih prejeli ameriški magnatje iz drugih držav v mesecu novembru, predstavljajo \$3.454.496, ali \$115.149 na dan. Španija, kjer divja civilna vojna, ni dala nobenega naročila za orožje in municijo Ameriki po poročilu državnega departamenta.

Poljedelski delavci. — Častniki in moštvo na ladjah, dokumentiranih pod zakoni Združenih držav ali drugih dežel.

Hišni delavci v privatnih družinah.

Rexford G. Tugwell (levo), ki je nedavno resigniral kot pomožni tajnik federalnega poljedelskega departamenta. Poleg njega sta poljedelski tajnik Wallace in W. W. Alexander.

Prijava za socialno-zaščitni račun

Tiskovine za zaposlene prijave (employee application forms) so bile razdeljene dne 24. novembra in s tem so Združene države začele izvajati svoj program za zaščito vseh onih, ki dobivajo mezde ali plače, pred pomankanjem in negotovostjo v njihovih starih letih. Na podlagi teh prijav bo federalna oblast—Social Security Board—nakazala številke za socialno-zaščitni račun (Social Security Account numbers) kakim 26.000.000 v industriji in trgovini, razen v takih poklicih, ki so po zakonu izrecno izvzeti. Kot se pričakuje, bo ta starostno-pokojninski sistem končno vključeval približno 40.000.000 delavcev.

Delavci, slučajno uposleni izven delodajalčeve obrti ali posla. — Uslužbenec Združenih držav ali njihovih ustanov oziroma držav in njihovih ustanov. — Delavci, ki spadajo pod železničarski pokojninski zakon od l. 1935. — Uslužbenec v nekoristnostnih ustanovah, organiziranih in upravljanjih izključno za verske, dobrodelne, znanstvene, književne ali prosvetne svrhe oziroma za preprečenje krutosti napram otrokom—in živalim. — Osebe, ki zaposlujejo same sebe, to je, ki ne delajo pri nikakem delodajalcu. — V prijavi tiskovine, ki jo delavec izpolni, se od njega zahtevajo le nekatere bistvene informacije kot njegovo polno ime, njegovo naslov, ime in naslov njegovega sedanjega delodajalca, delavčeva starost, kdaj in kje se je rodil, polno ime očeta, materino deklasično ime in njegovo pleme (pol) ter spol. Te informacije se smatra za zaupno. — Na podlagi informacij, podanih v delavčevi prijavi tiskovine, se odpre starostno-pokojninski račun (old-age benefits account) za vsakega posameznega delavca. Valed teh računov bodo milijoni delavcev, čim dosežejo starost 65 let, dobivali od zakladnice Združenih držav mesečna pokojninska plačila za vse ostalo življenje. Ta plačila bodo segala od \$10 do \$85 na mesec, kar je odvisno od tega, koliko je delavec zaslužil od 1. januarja 1937 do onega časa, ko bo 65 let star. Ako umre pred starostjo 65 let, se njegovim dedičem izplača enkratna vsota (lump sum), znašajoča 3 in pol odstotkov njegovih zaslužkov. Ako umre potem, ko je začel dobivati mesečne starostne pokojnine, njegov dedič dobi vsoto, ki preostane, ako se vsa prejeta mesečna pokojninska plačila odštejejo od zneska, ki je enak tri in pol odstotkom skupnih mezd, zapisanih v socialno-zaščitnem računu. — V nekaterih slučajih se zgodi, da kdo nima minimalnega zneska od \$2000 zapisanega kot skupno vsoto svojih mezd, in vsled tega ni upravičen do mesečnih pokojnin. Taki delavci, kakor tudi oni, ki niso bili uposleni vsaj v petih raznih kalendarjskih letih po l. 1936 in pred dosego 65. leta, dobio enkratno plačilo, ki je enako 3 in pol odstotkom skupnih mezd v njihovem socialno-zaščitnem računu. — Social Security Board je ustanovil podružnice (field offices) v 105 mestih širom dežele in iste morejo odgovoriti na vsa vprašanja, staviljena na nje glede starostnih pokojnin. — Te podružnice se nahajajo v sledečih krajih:

- REGION I: Hartford, Conn.; New Haven, Conn.; Boston, Mass.; Springfield, Mass.; Augusta, Maine; Portland, Maine; Concord, N. H.; Portsmouth, N. H.; Providence, R. I.; Burlington, Vt.; Montpelier, Vt.
- REGION II: Albany, N. Y.; Buffalo, N. Y.; Brooklyn, N. Y.; New York, N. Y. (2 offices); Rochester, N. Y.; Syracuse, N. Y.
- REGION III: Wilmington, Del.; Camden, N. J.; Newark, N. J.; Trenton, N. J.; Erie, Pa.; Harrisburg, Pa.; Philadelphia, Pa.; Pittsburgh, Pa.; Scranton, Pa.
- REGION IV: Washington, D. C.; Baltimore, Md.; Charlotte, N. C.; Greensboro, N. C.; Raleigh, N. C.; Salisbury, N. C.; Richmond, Va.; Roanoke, Va.; Charleston, W. Va.; Parkersburg, W. Va.; Wheeling, W. Va.
- REGION V: Ashland, Ky.; Louisville, Ky.; Detroit, Mich.; Grand Rapids, Mich.; Marquette, Mich.; Saginaw, Mich.; Cleveland, Ohio; Columbus, Ohio; Toledo, Ohio; Cincinnati, Ohio.
- REGION VI: Chicago, Ill.; Peoria, Ill.; Springfield, Ill.; Evansville, Ind.; Indianapolis, Ind.; South Bend, Ind.; Eau Claire, Wis.; Green Bay, Wis.; Milwaukee, Wis.
- REGION VII: Birmingham, Ala.; Montgomery, Ala.; Jacksonville, Fla.; Tampa, Fla.; Atlanta, Ga.; Savannah, Ga.; Jackson, Miss.; Vicksburg, Miss.; Columbia, S. C.; Knoxville, Tenn.; Memphis, Tenn.; Nashville, Tenn.
- REGION VIII: Des Moines, Iowa; Omaha, Nebr.; Duluth, Minn.; Minneapolis, Minn.; St. Paul, Minn.; Fargo, N. D.; Aberdeen, S. D.; Sioux Falls, S. D.
- REGION IX: Little Rock, Ark.; Topeka, Kans.; Wichita, Kans.; Kansas City, Mo.; St. Louis, Mo.; Oklahoma City, Okla.
- REGION X: New Orleans, La.; Shreveport, La.; Albuquerque, N. M.; Austin, Tex.; Dallas, Tex.; El Paso, Tex.; Houston, Tex.; San Antonio, Tex.
- REGION XI: Phoenix, Arizona; Denver, Colo.; Boise, Idaho; Butte, Mont.; Helena, Mont.; Salt Lake City, Utah; Cheyenne, Wyo.
- REGION XII: Los Angeles, Calif.; San Francisco, Calif.; Reno, Nev.; Portland, Oreg.; Seattle, Wash. (Alaska); Spokane, Wash.; Tacoma, Wash.; Juneau, Alaska; Honolulu, Hawaii.

Štiri matere v Torontu, Kanada, ki se potegujejo za potrdniško nagrado.

KRIŠTOF DIMAČ

Spisal JACK LONDON. — Iz angleščine prevedel FRANCE MAGAJNA

Popoldne je bilo že povsod znano, da je štiri-ridet ali petdeset mož opremilo svoje sani s potrebnimi in jih začasnó shranilo v gostilnah ob glavni ulici. Kjerkoli se je Dimač prikazal, povsod ga je skrivaj motrilo nekoliko oči. Vsi so zadevo amatrali za resno, kajti nihče izmed njegovih številnih znancev se ga ni drznil vprašati, iz kakšnega nagiba je kupil Sandersonovo posest. Pa ga tudi ni bilo človeka, ki bi se ga bil drznil podražiti z jajčno kupčijo. Tudi Čoka so zasledovali in motrili.

"Tako se mi zdi, kakor da bi bil koga ubil ali pa da bi imel črne koze," je potožil Čok Dimaču, ko sta se srečala pred "Loajim rogom". "Vsakdo me s strahom ogleduje in če koga ogorim, ga spravim v zadrego. Pogled na primer tegale Vilkota Slanovca. V tla zija, a stavim, da bi vse na svetu dal za to, da bi naju mogel opazovati. Človek bi po njegovem vedenju sodil, da niti ne ve, ali naju zemlja nosi ali ne. Stavim dva kozarčka, če zdaj izgineva za vogal, kakor da se nam kam mudi, pa se za drugim vogalom obrneva, bova trčila vanj, ki jo bo rezal kakor da mu je zlodej za petami."

Postkusila sta to prevaro in kakor hitro sta se skrila za drugi vogal in jo ubrala nazaj, sta zasedla na Vilkota Slanovca, ki jo je z velikimi koraki kresal po njenih sledih.

"Dober dan, Vilko," ga je pozdravil Dimač. "Kam pa tako naglo?"

"Oh, postopam," je odvrnil Slanovec. "Postopam. Lepo vreme, kaj?"

"Hm!" je rekel Čok porogljivo. "Če takole postopaš, kako greš pa takrat, kadar kam hitiš?"

Ko je Čok tisti večer krmil pse, se je jasno zavedal, da ga iz goste teme opazuje najmanj deset parov oči. In ko je vse privezal, namesto da bi jim dal pojeti se okoli koč, si je bil svest, da si bo Dawson zopet belil glavo.

Po svojem skrbno sestavljenem načrtu je Dimač večerjal v mestu, potem se je pa vdal zabavi. Kjerkoli se je prikazal, povsod je bil središče pozornosti. Za nalašč je hodil ob gostilne do gostilne. Pivnice, kamor je tisti večer stopil, so bile čez nekaj minut po njegovem prihodu nabito polne, pa so se prav tako hitro praznile, kadar je odšel. Če si je pri zaspani roletni mizi kupil stebriček okroglih igralnih koščic, je bila čez pet minut že cela kopa igralec okoli njega. Nekoliko se je tudi maščeval nad Lučilo Arral. Sel je v gledališče in baš tedaj, ko je prišla na oder pet, je vstal in odšel. V treh minutah sta dve tretjini občinstva zapustili gledališče.

Ob eni zjutraj je odkorakal po nenavadno obljubljeni glavni ulici in jo zavil navzgor proti svoji koči. Ko je sredi klanca malo postal, je zaslišal za seboj škripanje snega pod mokasinimi.

Celo uro je v koči vladala tema. Nato je Dimač prižgal svečo. Počakala sta, kolikor je treba, da se človek obleče, in sta zatem odprla vrata ter začela zapregati pse. Tedaj je sveča v kočiji jasneje vzplamenela in bladi njen soj je legel nanja in na pse. Nedaleč se oglasi prijatelj žvižg. Odgovoril mu je drug žvižg pod hribom.

"Poslušaj jih," se je Dimač zasmel. "Zalotili so naju in javljajo v mesto. Stavim, da se v tem hipu izkocabalo izpod odej štirideset mož, ki že lezejo v hlače."

Čok je hihital. "No, če niso ti ljudje bežali," je rekel. "Ves svet je poln norcev, ki komaj čakajo, da se najde kdo, ki bi jim na lep način izvalil denar. Veš, preden odideva doli po gruču, ti naznanjam, da pristopim k temu podjetju s polovico glavnice, ako te je še volja."

Sani sta sta nalahko naložila s spalno opremo in hrano. Majhen zavitek jeklene vrvi je komaj vidno gledal izpod vrvece z živili, železni

drog pa je ležal napol skrit po dolgem na podnici. Čok je z orokavičeno roko pobožal jekleno vrv in se z ljubeznivo doteknil železnega droga. "Hm!" je zaješpetal. "Meni bi tudi šinile v glavo modre misli, če bi videl, da kdo pozno ponoči vlačí tole orodje na saneh."

Molče in previdno sta vodila pse navzdol po gruču. Ko sta dospela na ravno, sta krenila na glavno ulico, odondod pa sta krenila proti žagi, torej v smer, ki je peljala naravnost proč od najživahnejšega dela mesta. Tu sta poti posvečala še več skrbi. Sicer nista videla žive duše, in vendar, ko sta spremenila smer, se je iz teme, motno razsvetljene od zvezdnega soja, zaslišal žvižg. Z živahno naglico sta gonila pse mimo žage in bolnišnice in tako potovala še četrť milje daleč. Nato sta pa obrnila in se vračala po isti poti nazaj. Komaj sta prešla sto vatlov, sta malone trčila ob petorico mož, ki so jo mahali s hitrostjo pasjega teka. Vsi so bili upognjeni pod težo nahrbtnikov. Eden izmed njih je ustavil vodilnega psa Dimačeve vprege. Njegovi tovariši so se začeli gnesti okoli Dimača in Čoka.

"Si srečal spotoma sani?" je vprašal prvi. "Nak," je Dimač odvrnil. "Kaj si ti, Vilko?" "Na, pri zlomu!" je z odkritim presenečenjem vzkliznil Vilko Slanovec. "Če to ni Dimač!"

"Kaj pa počenjaš zunaj ob tako pozni uri?" je vprašal Dimač. "Postopaš, a?"

Preden je Vilko mogel odgovoriti, sta prišla še dva moža in se pridružila skupini. Takoj za njima jih je dospelo še več. Škripanje snega pa je naznanjalo, da jih bo takoj prišla cela kopa.

"Kdo so ti tvoji prijatelji?" je poizvedoval Dimač. "In kam ste namenjeni?"

Slanovec ni odgovarjal, ampak prižgal je pipo. Ker je bil od teka ves zasopel, ni mogel napraviti nobenega potegljaja. Seveda je bila pipa gola pretveza, da je mogel prižgati užigalico. Ob njenem svitu je Dimač opazil, kako so bile oči vseh uprte v zvitek vrvi in v železni drog. Tedaj je užigalica potuhnila.

"Nekaj smo slišali zvoniti, samo tako zvoniti," je začel žvečiti Slanovec, kakor da ve nekaj sila skrivnostnega.

"Nama pa je lahko zaupaš," ga je nagovarjal Dimač.

Nekdo v ozadju je porogljivo zarenčal. "Kam si pa namenjen ti?" ga je vprašal Slanovec.

"Kdo pa ste vi, kar vas je tukaj?" je vprašal Dimač. "Odbor za javno varnost?"

"Oh, samo zanima nas," je rekel Slanovec. "Pri pogovih, da nas res zanima," se je nekdo oglasil iz teme.

"Pravim," se je vteknil vmes Čok, "kdo med vami se čuti najbolj prisojenega?"

Vsi so se prisljleno zasmelji. "Pojdi, Čok," je dejal Dimač in pognal pse. Tolpa se je za njimi razvrstila v gosji red in šla za njima v sled.

"Pravim," se je norčeval Čok, "niste morda zgrešili poti? Ko smo se srečali, ste nekam hiteli, zdaj se pa vračate in niste bili nikjer. Pa menda niste izgubili voznega reda?"

"Pojdi k vragu," je zarenčal Slanovec. "Gremo kamor hočemo, in se vračamo, kadar nas veseli. Nimamo voznih redov."

Sani, pred katerimi je stopal Dimač in za katerimi je pri vodilni ročici korakal Čok so zapeljale na glavno ulico, spremljene od več desetoric mož, ki je vsak nosil težak nahrbtnik. Ura je bila tri zjutraj in le poslednji ponočnjaki so videli to procesijo in so drugi dan o njej pravili po Dawsonu.

(Dalje prihodnjik.)

"Ker hočem izvrševati prakso." A že je pohitel Tery z vprašanjem: "Zakaj pa hočete izvrševati prakso?" Tom Berky je zmedeno pogledal vprašalca. V obeh mu je zaigral premišljuje izraz. "Zakaj hočete izvrševati prakso?" je ponovil Jimmy bratovo vprašanje.

Mladi mož se je zdrnil iz razmišljanja. Počasi, kakor bi tehtal vsako besedo, je odgovoril: "Ker si hočem zaslužiti denarja."

"Zakaj si hočete zaslužiti denarja?"

Tomove črte so trzile v začudenje in bedasto je zastrel predse. Nekaj časa je svoja gojenca le gledal, nato je pa odgovoril: "Denar moram zaslužiti, če hočem živeti."

"Zakaj hočete živeti?" sta Jimmy in Tery kar hkratu vprašala in iz oči, ki sta jih upirala v učitelja, je žarelo veliko pričakovanje.

Tom Berky je lovil sapo. "Ker moram živeti."

"Zakaj pa morate živeti?" se je glasilo naslednje vprašanje. Učitelj je premeril svoja učenca s sovražnim pogledom.

"Zato . . ." je začel z vzdihom in v zadregi obstal, "no, zato . . . ker . . . nisem mrtev."

Brez pomišljanja je vprašal Jimmy: "In zakaj niste mrtvi?"

"Ker živim," je odgovoril Tom obupano.

"Zakaj živite?" sta vprašala oba v en glas.

Toda Berkyja je zabeležilo. Milo je pogledal leksikonček, ki je ležal pred njim. Potem se je s težkim vzdihom ozrl k vratom, kakor da bi bil na njih zapisan odgovor.

"Ali mar ne veste odgovora?" je resno pobarjal Tery.

Iznenada je učitelj vstal, stopil k vratom in v diru zbežal iz hiše.

Kakor norec je dirjal Tom Berky po ulicah. "Prav imata, paglavca," mu je vrvalo po možganih, "le zakaj, le čemu živim?"

Dober sluga

Sluga: Kaj želite?
Gost: Govoril bi rad z gospodom baronom.

— Kaj bi radi od-njega?
— Prihajam z računom.

— Gospod baron je odpoval v Ameriko.

Gost: . . . z računom, ki bi mu ga rad poravnal.

Sluga: . . . in se je baš davi vrnil. Izvolite vstopiti.

WEEKS DENTAL OFFICE

Vedno nizke cene za X-RAY

Ura: 8:30 do 8:30 svečer
Phone: Harrison 0751

326 S. STATE ST.
Opposite First Street, 3d Floor

Kapitan ROBERT STUPARICH, mornar in parniški master že od 18. leta svoje starosti. Človek, ki je dal osem in štirideset let svojega življenja na morju, na jadrnicah in modernih parnikih.

Kapitan Robert Stuparich se je poslovil od New Yorka dne 7. dec. 4. l. in odhaja s parnikom "Vulcania" v pokoj. Italian Line družba je zgubila v njem enega svojih najboljših vodilnih poveljnikov in Atlantik pa vrlga mornarja.

Kapitan Stuparich ima za seboj štiri ducate let mornarske službe in sicer od male jadrnice do največjih velikih parnikov. On je eden najstarejših transatlantičnih kapitanov. Prvikrat je dospel v New York "Master" na potniškem parniku leta 1898 in pred par leti je dobil zaslužno medaljo od italijanske vlade za njegovo nad trideset letno stalno mornarsko službo.

On je bil "hero" štirih važnih rešitev življenj na morju in za njegove častne zasluge in priznanja je dobil od vlade Združenih držav in od Portugalske vlade "častna priznanja" za rešitev iz izredne nevarnosti življenja štirih mornarjev in enega uradnika, ki jih je izvršil svoječasnó ob Newfoundlandski obali.

Svoje službo je pričel pri Cosulich Line družbi, katera je sedaj združena s Italijana Line družbo, že pred tridesetimi leti. On je bil izvrsten mornar in je dosegel častno mesto "Master" že v zgodnjih mladih letih. Kapitan Stuparich prihaja iz stare mornarske družine, njegov pričetek v mornarstvu je bil, ko še deček, 13 let stari, pomagal svojemu očetu na njih jadrnici "Zebra" v Trstu. Valed njegove zkušnje in vrle zmožnosti, je dobil službo poveljnika pri Cosulich družbi na parniku "Saturnia", takoj ob začetku, ko je ta parnik še pred osemnajstimi leti bil postavljen v promet. Pozneje je bil premečen na parnik "Vulcania", kjer je ostal do danes — do konca svoje sedanje mornarske službe.

On ima za seboj vespolno zgodovino mornarstva. Ena, sanj najpomembnejših epizod je, ko je bil poveljnik na parniku "Anna", v plovnih službah trgovske družbe "China Trade". Ko se je bil slučajno enkrat nahajal v Manili, kjer se je srečal s admiralom Deweyjem ob času, ko je vlada Združenih držav prevzela od Španske Filipinske otoke, pojasnil Stuparich ameriškega admirala svojo nalogo in bil je zelo prijazno sprejet, ter dobil popolno dovoljenje, da razloži tovor iz svojih parnika "Anna" in da nanj naloži nov tovor, s katerim je pozneje svobodno odplul v francosko pristanišče Marseilles.

Kapitan Stuparich sedaj tako odhaja v pokoj. Zapuščá svojo kapitanске postojilno na parniku "Vulcania" in bo v bodoče potrošil svoj prosti čas s ribarjenjem pri otokih Lussin Piccolo, na Adrijskem morju.

V šoli
Učitelj: Mihec, povej nam, kaj je mavrica?
— Mavrica je znamenje, gospod učitelj.
— Kakšno znamenje?
— Da lahko zapremo dežnike.

Na kolodvoru
Potnik: Gospod vratar, kdaj pa odpelje zadnji vlak proti Zagrebu?
— Točno 3 ure 20 minut pred koncem sveta, da bodo lahko potniki še kaj zavžili.

Sumljivo na obe strani
Ona: "Če sem res prva, ki je kdaj poljubila — kako to, znate tako dobro pijubljati?"
On: "Če sem res prvi, ki je kdaj poljubil — kako more vedeti, kakšni so dobri poljubi?"

ISČEM SLUŽKINJO
za domača hišna dela in paziti otroke. Plača po dogovoru. Oglase se osebno na naslov: Angelo Koder, 1649 S. Turner Ave., Chicago, Ill.
— (Adv.)

Zelodčno zdravilo iskreno priporočano

Chicago, Ill. — "Uživam Trinerjevo grenko vino, kadarkoli trpim za želodčnih ali prebavnih nerednostih, in priporočam ga lahko vsakomur iskreno. — Mrs. Susanna Pavla." Ne preizkušajte s kakimi drugimi odvajalnimi sredstvi. Uživajte Trinerjevo grenko vino, ki je v zadnjih 45 letih dokazalo, da je najboljši zelenjavni zdravilo proti zaprtju, plinom, slabemu teku, glavobolom, nesmirnemu spanju in podobnim težkotam.

— Pišite po brezplačni vzorec —
Triner's Bitter Wine Co., 544 S. Wells St. Chicago, Ill.
Send me a free sample.
Name _____
Address _____

Pri vseh družinah

V JUGOSLAVIJO
NAJHITREJŠA DIREKTNA POSLUŽBA
Pejdit v vaše domovine preko BOLNČNE JUŽNE PROGE izboljšane potovanja v skladu z vašo. Njena polna kila in kristalne vode so najboljši vitez na Italijanske Linije parnikov; parniki brezimni so udobni in zadovoljivo moderne priko oceanak potovanja, in posebno udobno, ki daje izvrstno in vitno zgodovino JUŽNE PROGE.

SATURIA VULCANIA
Direktno v Jugoslavijo — 9. jan. in 20. feb.
REX C. di SAVOIA
Preko Genova — 12. dec., 16. jan. in 23. jan.

Za informacije in rezervacije obrnite se na kateregakoli pooblaščenega agenta ali na naš rad 333 N. Michigan Ave., Chicago, Ill.

Italian Line

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vaši družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Zdraž. države in Kanado \$6.00	Za Cincero in Chicago je \$7.50
1 tednik in 4.50	1 tednik in 6.50
2 tednika in 3.60	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.20	4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in ga zahvala sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snizati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priročeno pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1) Ime Čl. društva št.

Naslov

Ustavite tednik in ga priplačite k moji naročnini od sledenih članov moje družine:

2) Čl. društva št.

3) Čl. društva št.

4) Čl. društva št.

5) Čl. društva št.

Mesto Država

Nov naročnik Star naročnik

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

■ ■ ■

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerno, unjako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov

SNPJ PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
CHICAGO, ILL.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

VPRAŠANJE

Novela
Napisal B. Windt

Z vprašujočim pogledom iznad očal je mr. Pliggs pazno premotril obiskovalca.

"Želite?" je vprašal.

"Vaš oglas me je spodbudil," je nekam v zadregi povedal Tom Berky, srednje velik, mlad mož, drobnega ozkega obraza.

"Tako, tako, moj oglas ste torej brali," je menil mr. Pliggs. "Dovolite, ali ste učitelj?"

"Ne, študent sem še," je pojasnil Tom Berky, "vendar sem bil že leto dni domači učitelj v Berkylovem kolegiju."

Mr. Pliggs si je malomarno prižgal havanko.

"Veste, domačega učitelja potrebujem za svoja dva sinova. Jimmy je osem let star, Tery jih pa šteje že devet. Oba pa kar koprnita po učenosti in sta radovedna kar se-le da. Posebno rada pa zastavljata vprašanja. Isčem zato bistrega izobražena gospoda, ki bo na vsa vprašanja odgovarjal hitro in pametno."

Tom Berky je prikimal. "Razumem, ves pouk naj sestoji iz vprašanj in odgovorov."

Mr. Pliggs se je preudarjajoče nasonil na mehki naslanjač in puhnil dvakrat, trikrat dim v zrak. "Mislite torej, da bi bili za to sposobni?"

"Zanesite se, gospod Pliggs!"

"Upam, da ga ni znanstvenega področja, ki bi ga ne obvladali? In poleg tega morate biti seveda pripravljani na raznovrstna vprašanja iz vsakdanjega življenja. Moja otroka sta radovedna paglavca, ki hočeta vedeti vse, pa prav vse. Vaša naloga bo pa, da jim daste na vsako vprašanje odgovor, in to seveda brez obotavljanja. Odgovore morate tako nekako kar iz rokava stresati."

"Nič se ne bojte, gospod Pliggs, boste videli, da bom izvršil svojo nalogo res v vaše zadovoljstvo."

Mr. Pliggs ga je živo preletel od nog do glave. "Če se boste postavili," je rekel in odpihnil pepel s smotke, "boste lahko dolgo ostali pri meni v službi."

Ko sta se pogovorila še glede plače, je mister Pliggs naročil: "Jutri torej, mladi mož, popoldne ob treh."

Prihodnji dan ob treh se je Tom Berky oglasil na domu svojih dveh gojencev. Jimmy in Tery

sta ga že težko čakala in sta ga radovedno in natanko ogledovala, ko je sedal za mizo njima nasproti. Tam Berky je vzel iz torbe majhen žepni leksikon in ga je iz previdnosti položil predse na mizo. Nekaj časa so molčali vsi trije. Prvi je učitelj presekal molk. "V Afriki je mnogo divjih živali," je rekel učeno in čakal vprašanj v tej smeri.

Toda dečka se za to sploh nista zmenila.

"Koliko časa živita tukaj?" je vprašal Jimmy.

"Tri leta," je odgovoril Tom Berky presenečeno.

"Zakaj ste tu?" je vprašal Tery.

"Ker tu študiram."

"Zakaj študirate?" sta skoraj v isti sapi vprašal gojenca in napeto opazovala učitelja.

"Ker hočem napraviti skušnjo," je bil odgovor mladega moža.

"Zakaj hočete napraviti skušnjo?"

"Ker hočem postati odvetnik."

"Zakaj hočete postati odvetnik?" je vprašal Jimmy hitreje ko bratec.

Tom Berky je nekaj časa premišljal, nato je pa odgovoril:

No Respector

Cecil Rhodes
HE BUILT A GREAT AFRICAN EMPIRE BUT TUBERCULOSIS BEAT HIM.

T.B. TOOK LARDNER
ONE OF OUR GREATEST WRITERS—AND ROBERT LOUIS STEVENSON.

JOE GANS, CALLED BY MANY THE GREATEST OF ALL FIGHTERS, DIED AFTER HIS LAST FIGHT—T.B. KILLED HIM.

BUY NOW!